

Kauza INKLUZE:

Rozvířené vody v problematice vzdělávání handicapovaných žáků

Celý text prezidenta Miloše Zemana o inkluzi handicapovaných dětí

Nejsem zastáncem názoru, že by děti, které jsou určitým způsobem handicapovány, měly být umísťovány do tříd s nehandicapovanými žáky, protože je to neštěstí pro oba. Opakuji – neštěstí pro oba. Že? Mohl bych to samozřejmě rozvádět, mohl bych mluvit o šikaně, mohl bych mluvit o tom, že rychlost kolony je určena rychlostí nejpomalejšího vozidla, takže učitelé se nemohou hned věnovat těm řečněme talentovanějším dětem, ale sám se domnívám, a to není žádný rasismus ani preference nějaké etnické skupiny, že ty děti jsou daleko šťastnější, když jsou v rovnocenné komunitě, než tehdy, když jsou zasazeny do komunity...

Víte, dětská krutost je jedna z nejstrašnějších, dětská krutost – zvaná šikana – je možná ještě horší než krutost dospělých. No, a když tyto děti jsou takzvané integrovány, když dochází k té inkluzi, potom jsou samozřejmě oběmi určitého pohrdání, určité šikany a tak dále a tak dále...

Takže já hrozně miluju ten multikulturalismus. Já si myslím, že si to vymysleli blázniví intelektuálové z pražské kavárny, kteří nikdy nebyli ve škole, a když, tak do ní nakoukli na půl hodiny. No, a ještě se jim předváděla Potěmkinova vesnice. Čili jsem proti inkluzi. Já vím, že multikulturalisté mě napadnou, že jsem rasista, nebo já nevím co všechno, ale vůbec ne. Z hlediska duševní pohody těch dětí je daleko lepší, když budou existovat – ono se tomu říká praktická třída, protože to je méně dehonestující než předchozí známý název, takže chcete-li znát můj názor, vůbec se mi to nelíbí a jsem proti tomu.

Poznámka: Pro správné pochopení toho, co chtěl prezident vyjádřit, je důležitá první věta a v ní slova „určitým způsobem handicapovány“. Při setkání s vedením Národní rady osob se zdravotním postižením ČR na Pražském hradě Miloš Zeman řekl: „Jednou jsem chtěl být zdvořilý a nevyplatilo se mi to.“ Mluvit přímo o mentálním postižení mu prý přišlo kruté a všichni poté jeho slova vztáhli například na vozíčkáře.

(di)

Jak to vidí pedagogové v praxi?

„Děti z praktických škol potřebují individuální přístup. Každý učitel vám řekne, že když se objeví ve třídě dvě děti s handicapem, tak to zpomaluje práci celé třídy,“ říká Milena Walderová, ředitelka Základní školy generála Zdeňka Škarvady v Ostravě-Porubě.

Podobně to vnímá také ředitel jedné z krnovských základních škol Karel Handlíř. „Jednou k tomu dospějeme, protože jde o jedinou šanci, jak integrovat děti s postižením. V současné době na to ale nejsou připraveni ani učitelé, ani školy.“

„O těžce postižených se, doufám, neuvažuje, že by se začlenili do kolektivu v běžné základní škole,“ říká Rostislav Galia, ředitel Základní školy kpt. Vajdy, která je jednou z největších speciálních a praktických škol na Ostravsku. „Jedná

se spíše o děti s lehkým mentálním postižením. A tam to vidím bledě. Ve třetí, čtvrté třídě se k nám vracejí. V běžné třídě bývají často poslední a nikdo se s nimi nebaví. Nevím, jestli někdy zažily nějaký úspěch. Myslím si, že asi moc ne.“

Do školy v ulici kpt. Vajdy chodí asi čtyřicet romských dětí, bývají těžce postižené. „Nám je jedno, jestli je dítě Rom, nebo ne. Věnujeme se jim stejně. Nemáme problémy s šikanou nebo s nesnášenlivostí. Naopak. Třeba romské děti pomáhají vozíčkářům,“ vysvětluje Galia.

Také Svatopluk Chlápek, bývalý ředitel Mateřské, základní a střední školy Slezské diakonie Krnov, kam chodí žáci s lehkým a těžkým mentálním postižením, si myslí, že existuje určitá skupina dětí, pro které jsou speciální a praktické školy ideální. „Znal jsem mnoho dětí s mentálním postižením, které začaly chodit do běžné základní školy. Nechytaly se, bre-

Individuálně integrování žáci v MŠ, ZŠ a SŠ (srovnání 1995 / 2013)

Druh zdravotního postižení / počet žáků individuálně integrovaných	1995	2013
Mentální postižení	325	2 341
Tělesné postižení	1 385	2 258
Zrakové postižení	660	656
Sluchové postižení	484	905
Poruchy autistického spektra	0	1 983
Narušení komunikační schopnosti	1 745	2 703
Specifická vývojová porucha učení a chování	27 445	43 015
Celkem	32 044	53 861

čely, ostatní je šikanovali. Ve třetí třídě měly psychické problémy, počůrávaly se. V praktické škole zažívaly pocit úspěchu, a dokonce se do ní těšily,“ konstatuje Svatoopluk Chlápek.

„Problém inkluze mě nesmírně vytáčí. Tady totiž vůbec nejde o děti jako takové, ale o politiku – abychom Evropě dokázali, že jsme napravili, co jsme měli,“ dodal Chlápek s tím, že z principu je zastáncem inkluze a aby děti byly pořád spolu. „Neměli bychom rozlišovat, jestli je někdo postižený, nebo ne. To je úplně to nejlepší pro všechny. Zároveň jsem ovšem realista. Myslet si, že jenom luskneme prsty a všechno se změní, to je absurdní.“

Názory čtenářů

■ Anna Machačová: „Moje pravnučka do třídy s postiženým klukem chodila. Byl po mozkové obrně a nic moc nechápal. Ve třídě s ním byla asistentka, která na něho neustále velice hlučně mluvila. Četla mu tam při vyučování i pohádky. Hádejte, koho prvníáci poslouchali? Učitelku a její vysvětlování sčítání, anebo asistentku a jak šel Honza do pekla?“

■ Petr Mikeš: „Co se týče fyzického postižení, o tom žádná – není důvod je učit někde odděleně od zdravých dětí (a vlastně ani nechápu, jak to mohlo někoho někdy napadnout) –, ale co se týče mentálního handicapu, tam je podle mě situace jiná. Takové dítě potřebuje jinou strukturu učení a taky někoho, kdo se na něj zaměří a bude mu pomáhat. To půjde dost špatně, pokud bude na 25 dětí jedna učitelka – a bude z toho problém jak pro postižené dítě, tak pro ty zdravé.“

■ Hanka Chen: „Tak asi jde o to, jak handicapované to dítě je, že? Pokud děti mají ve třídě spolužáka na vozíčku, tak to jistě nikoho neomezí, naopak se naučí k sobě slušně chovat. Pokud ten spolužák bude třeba nezvladatelný mentálně postižený, tak bude asi pro všechny lepší, když mu bude poskytnuta speciální péče tam, kde jsou na to připravení. Např. jedna moje kamarádka má mentálně retardovanou dcerku, a když mi vykládá, jak se jim věnují ve speciální škole, je zcela jasné, že takovou péči by v ‚normální‘ škole nedostala ani s asistentkou. A navíc, holčička je tam moc spokojená, není ve stresu, nikdo si z ní nedělá legraci.“

■ Jiří Rohan: „Na základní škole jsme měli jednoho ‚opozdřeného‘ spolužáka. Výuka šla zcela mimo něj, učil se naprosto odlišným tempem a rozhodně neměl dost inteligence ani na dokončení základní školy. Základní škola mu nic nedala, my zdraví jsme mu s učením pomoci neuměli, pro něj i pro nás to byla ztráta času.“

■ Martin Lukeš: „Kdyby tu byla diskuze o hloupých a chytrých dětech, tak všichni

ti, co plivou na Miloše Zemana, by se rozčilovali, že jejich chytré děti jsou brzdeny při výuce hloupými a že učitel se jim nemůže náležitě věnovat. Dávají své děti za velké peníze do ‚elitních‘ škol, když se to ale hodí, zapomenou na vše a jak jeden muž uráží prezidenta, protože jsou ‚in‘.“

■ Marie Vašíčková: „Inkluze je super věc, která už roky funguje na západě. Pracovala jsem v britském školství a viděla, že i postižení studenti dokážou dělat pokroky. OVŠEM: tam to fungovalo tak, že na každou třídu byli tři asistenti, škola měla vyhrazené samostatné třídy pro výuku *face to face*. Tam umísťovali studenty, kteří byli divocí, popř. kteří nestíhali. Takže až bude mít učitel k dispozici deset asistentů, dvojnásobný plat, také logistické podmínky a snížený úvazek pro individuální práci... Pak určitě nebude mít problém s inkluzí, která bude mít i pozitivní dopad na všechny studenty. Dokud ale nebudou zajištěny správné podmínky, inkluze nebude přínosem pro nikoho. Počínaje frustrovaným učitelem, přes frustrovaného studenta a frustrovaným postiženým studentem konče. Tolik z pohledu pedagoga.“

■ Marcel Chládek, ministr školství: „Jak jsem pochopil pana prezidenta, tak jeho výroky míří na děti, které vlastně mentálně nemají na to, aby mohly být v hlavním vzdělávacím proudu, a potřebují speciální péči.“

Zlepšit připravenost škol

Ptáme se Kláry Šimáčkové Laurenčíkové, předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání.

• **Jakou zkušenost mají země, které inkluzivní vzdělávání podporují?**

Ty země, které se daly na inkluzivní vzdělávání, vykazují nejlepší výsledky v mezinárodním šetření. Jsou to hlavně skandinávské státy, ale k inkluzivnímu vzdělávání se přihlásily i Německo a Rakousko. Velmi bychom potřebovali, aby se i v českých školách děti spíše učily rozumět rozmanitosti jako něčemu, co je součástí našich životů a vždycky bude, jako něco, co souvisí s demokracií, s funkční a zdravou společností.

• **Je nebo není možná sto procentní inkluze?**

Opravdu můžeme obrovsky zlepšit připravenost škol na vzdělávání dětí, které potřebují nějakou podporu, ať už jsou to děti se zdravotním postižením nebo děti z jiného kulturního či jazykového prostředí. Neznám ale žádný systém na světě, který by neměl menší procento třeba speciálních škol pro děti s velice těžkými handicapem. Ale ten poměr je jiný než u nás. Hlavně připravenost škol hlavního vzdělávacího proudu je něco, čemu je potřeba se aktivně věnovat.

• **Jak si školy poradí se vzděláváním dětí se speciálními potřebami?**

Žádný systém na světě se neuchýlí k tomu, že by děti jen přemístil do hlavního proudu. Jde o komplexní přeměnu vzdělávacího systému, aby byl otevřený, spravedlivý a dobře připravený na každé dítě. Systémy v zahraničí, které prošly proměnou, si samozřejmě zachovaly i nějaké základní množství specializovaných (nejen) škol, ale i pracovišť. S tím vším ruku v ruce musely jít legislativní změny a změny financování podpůrných opatření, aby byly dostupné pro děti od mateřských až po vysoké školy.

Vedení NRZP ČR u prezidenta

„Naším cílem je umožnit co největšímu počtu dětí a žáků se zdravotním postižením navštěvovat běžné školy a účastnit se plnohodnotného vzdělávání. Segregace ve vzdělávání by nutně vedla k vytváření ghett osob se zdravotním postižením,“ uvedl Václav Krása s poukazem na právě projednávanou novelu školského zákona. A zástupci NRZP chtěli s prezidentem podrobně o problematice hovořit.

Foto: ČTK

„Shodli jsme se na tom, že je potřeba dostatek pedagogických asistentů, aby žáci dostali takovou podporu, jakou potřebují,“ uvedl po únorovém jednání Václav Krása. „Informovali jsme pana prezidenta o současném systému inkluzivního vzdělávání a on uvedl, že sám podporuje, aby lidé se zdravotním postižením se co možná nejvíce vzdělávali v hlavním vzdělávacím proudu. Upřesnil, že ono lednové prohlášení ke vzdělávání lidí s handicapem se týkalo dětí s těžkým mentálním postižením, protože v tu dobu byl zrovna na návštěvě takového zařízení.“

Připravil Jiří Muladi